

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2016. gada 3. jūnijā

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Gunārs Kusiņš, tiesneši Kaspars Balodis un Ineta Ziemele,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto biedrības [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 65/2016),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt likumu „Par nekustamā īpašuma Rīgā, Ernesta Birznieka-Upīša ielā 12 nodošanu”, likumu „Par nekustamā īpašuma Kandavā, Lielā ielā 31 nodošanu”, likumu „Par nekustamā īpašuma Jūrmalā, Kļavu ielā 13 nodošanu”, likumu „Par nekustamā īpašuma Rīgā, Abrenes ielā 2 nodošanu”, likumu „Par nekustamā īpašuma Rīgā, Ludzas ielā 25 nodošanu” (turpmāk – apstrīdētie akti) un 2016. gada 25. februāra likumu „Grozījumi likumā „Par nekustamā īpašuma nodošanu sabiedriskajai organizācijai „Rīgas Ebreju kopiena””” (turpmāk – Grozījumu likums) par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam un spēkā neesošiem no to pieņemšanas dienas.

2. Ar apstrīdētajiem aktiem, lai Latvijas ebreju draudzēm un biedrībām mazinātu vēsturiskās netaisnīgās sekas, kas radušās nacistiskā totalitārā režīma īstenotā holokausta un komunistiskā totalitārā režīma darbības rezultātā Latvijas Republikas teritorijā,

biedrībai „Latvijas Ebreju draudžu un kopienu padome”, reģistrācijas numurs 40008075906, īpašumā bez atlīdzības ir nodoti šādi nekustamie īpašumi izmantošanai Latvijas ebreju kopienas interesēs: nekustamais īpašums Rīgā, Ernesta Birznieka-Upīša ielā 12 (kadastra numurs 01000310027), nekustamais īpašums Kandavā, Lielā ielā 31 (kadastra numurs 90110010684), nekustamais īpašums Jūrmalā, Kļavu ielā 13 (kadastra numurs 13000101308), nekustamais īpašums Rīgā, Abrenes ielā 2 (kadastra numurs 01000400121), nekustamais īpašums Rīgā, Ludzas ielā 25 (kadastra numurs 01000450125).

Ar Grozījumu likumu likuma „Par nekustamā īpašuma nodošanu sabiedriskajai organizācijai „Rīgas Ebreju kopiena” 1. pantā vārds „Nodot” aizstāts ar vārdiem „Lai Latvijas ebreju draudzēm un biedrībām mazinātu vēsturiskās netaisnīgās sekas, kas radušās nacistiskā totalitārā režīma īstenotā holokausta un komunistiskā totalitārā režīma darbības rezultātā Latvijas Republikas teritorijā, nodot”, kā arī no likuma izslēgts 2. un 3. pants. No likuma „Par nekustamā īpašuma nodošanu sabiedriskajai organizācijai „Rīgas Ebreju kopiena” izslēgtais 2. pants noteica: „Rīgas Ebreju kopienai aizliegts atsavināt vai ieķīlāt nekustamo īpašumu – zemesgabalu 1122 m² platībā (kadastra numurs 01000200135) un ēku Rīgā, Skolas ielā 6.” Savukārt izslēgtais 3. pants noteica, ka minētais īpašums nododams valstij, ja biedrība „Rīgas Ebreju” kopiena beidz pastāvēt.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums un faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Tādējādi pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja ir biedrība, kuras darbības mērķi ir saistīti ar ebreju kultūras un vēstures saglabāšanu, kā arī ebreju identitātes saglabāšanu un attīstību. Apstrīdētie akti paredzot nekustamo īpašumu nodošanu īpašumā bez atlīdzības biedrībām „Latvijas Ebreju draudžu un kopienu padome” un „Rīgas Ebreju kopiena”, un tādējādi aizskarot Pieteikuma iesniedzējas kā Latvijas ebreju biedrības pamattiesības.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 18. panta otrā daļa noteic, ka vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama vienīgi šajā likumā norādītajos gadījumos. Satversmes tiesas praksē ir nostiprināta atziņa, ka, ņemot vērā Satversmes tiesas procesa ekonomijas principu, atsevišķos gadījumos viena pieteikuma ietvaros var apstrīdēt arī vairāku likumu normas (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 1. kolēģijas 2015. gada 14. aprīļa lēmumu par lietas Nr. 2015-09-01 ierosināšanu*).

Pieteikuma iesniedzēja apstrīd vairāku likumu normu atbilstību Satversmei. No pieteikumā ietvertā pamatojuma ir gūstams apstiprinājums tam, ka visi apstrīdētie akti un Grozījumu likums ir savstarpēji cieši saistīti un to izvērtēšana vienas lietas ietvaros varētu veicināt lietas vispusīgu un ātru izskatīšanu.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas prasībām.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzējai nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā noteiktajām prasībām.

8. Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otrais teikums nosaka: „Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.”

Pieteikumā ir ietverts prasījums atzīt par neatbilstošiem Satversmei apstrīdētos aktus un Grozījumu likumu.

8.1. Konkrētajā gadījumā termiņš pieteikuma iesniegšanai prasījuma daļā par apstrīdēto aktu neatbilstību Satversmei ir skaitāms no dienas, kad tie ir stājušies spēkā, tas ir, no – 2016. gada 10. marta. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2016. gada 6. maijā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdēto aktu neatbilstību Satversmei atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

8.2. Grozījumu likums ir stājies spēkā 2016. gada 10. martā. Savukārt likums „Par nekustamā īpašuma nodošanu sabiedriskajai organizācijai „Rīgas Ebreju kopiena”” ir stājies spēkā 2003. gada 31. decembrī.

Ar Grozījumu likumu ir precizēts mērķis, kura labad konkrēts nekustamais īpašums 2003. gadā ir bez atlīdzības nodots biedrības „Rīgas Ebreju kopiena” īpašumā, kā arī precizēta šā īpašuma turpmākā izmantošanas kārtība. Savukārt no pieteikumā ietvertajiem argumentiem secināms, ka Pieteikuma iesniedzēja pēc būtības apstrīd tieši konkrētā īpašuma nodošanas biedrības „Rīgas Ebreju kopiena” īpašumā faktu, nevis Grozījumu likuma normās noteikto. Tāpēc attiecībā uz prasījumu daļā par Grozījumu likuma neatbilstību Satversmei termiņš pieteikuma iesniegšanai ir skaitāms nevis no Grozījumu likuma spēkā stāšanās brīža, bet gan no likuma „Par nekustamā īpašuma nodošanu sabiedriskajai organizācijai „Rīgas Ebreju kopiena”” spēkā stāšanās brīža, tas ir, – no 2003. gada 31. decembra. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2016. gada 6. maijā. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja ir nokavējusi termiņu pieteikuma iesniegšanai.

Līdz ar to pieteikums daļā par Grozījumu likuma neatbilstību Satversmei neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

9. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota katras apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Iesniedzot konstitucionālo sūdzību, citastarp jāpamato, ka apstrīdētā norma attiecas uz tādām pieteikuma iesniedzējas tiesībām, kas ietilpst kādu Satversmē noteiktu pamattiesību tvērumā (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 16.3. punktu*). Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

9.1. Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētie akti Pieteikuma iesniedzējai, kas nav biedrības „Latvijas Ebreju draudžu un kopienu padome” biedre, neparedzot tiesības uz konkrētiem nekustamajiem īpašumiem vai to izmantošanu. Visas Latvijas ebreju organizācijas atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos, tomēr apstrīdētie akti nosakot atšķirīgu attieksmi pret tām.

Pieteikumā ir ietvertas atziņas no Satversmes tiesas nolēmumiem un juridiskās literatūras par Satversmes 91. panta pirmā teikuma saturu, kā arī sniegti apsvērumi par to, vai konkrētajā gadījumā atšķirīgai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats. Tomēr pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, kādēļ apstrīdētajos aktos noteiktais, ka īpašumā nodotie nekustamie īpašumi ir izmantojami visas Latvijas ebreju kopienas interesēs, nenovērš apstrīdēto aktu iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

9.2. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētie akti neatbilst Satversmes 105. pantam. Apstrīdētie akti aizskarot Pieteikuma iesniedzējas tiesības „netraucēti baudīt savas īpašuma tiesības”. Lai gan Pieteikuma iesniedzējai neesot īpašuma tiesību uz nodotajiem nekustamajiem īpašumiem civiltiesiskā izpratnē, tomēr tai esot ekonomiska interese iegūt šādas īpašuma tiesības kā Latvijas ebreju kopienas pārstāvei.

Satversmes tiesas praksē ir atzīts, ka dažādas ekonomiskās intereses, ja to atņemšana ir būtisks saimnieciskās darbības izvēršanas priekšnoteikums, ietilpst tiesību uz īpašumu saturā (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 20. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2009-100-03 8.2. punktu*). Arī personas ekonomiskās intereses, kas

saistītas ar komercdarbības veikšanu, ietilpst Satversmes 105. panta pirmā teikuma tvērumā (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 12. decembra sprieduma lietā Nr. 2013-21-03 10.1. punktu*).

Pieteikumā ir izmantotas Satversmes tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņas par tiesību uz īpašumu saturu, kā arī ietverti apsvērumi par to, vai īpašuma tiesību iespējamais ierobežojums atbilst samērīguma principam. Tomēr Pieteikuma iesniedzēja nav sniegusi juridisko pamatojumu tam, ka tiesību uz īpašumu saturā ietilptu arī ekonomiskās intereses bez atlīdzības iegūt savā īpašumā valstij vai pašvaldībai piederošos nekustamos īpašumus. Proti, pieteikumā nav pamatots, ka apstrīdētie akti attiecas uz tādām Pieteikuma iesniedzējas tiesībām, kas ietilpst Satversmes 105. panta tvērumā.

Līdz ar to pieteikuma juridiskais pamatojums par apstrīdēto aktu neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam ir uzskatāms par acīmredzami nepietiekamu prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu un sesto daļu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc biedrības [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 65/2016).

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 4. kolēģijas priekšsēdētājs

G. Kusiņš